

แผนผังแนวคิด 2 : การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

- การกำหนดเนื้อหาสาระในรายวิชานั้นต้องคำนึงถึงสิ่งที่จะนำมาสอนนั้นครอบคลุมสอดคล้องกับขอบข่าย ลำดับการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ตามมาตรฐาน
- การตั้งชื่อรายวิชานั้นสามารถตั้งตามชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือตั้งชื่อโดยมีจุดเน้นของรายวิชา เช่น ราชวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ราชวิทยาลัยศึกษาศาสตร์กับสิ่งประดิษฐ์ เป็นต้น
- หน่วยการเรียนรู้ของรายวิชานั้นต้องสอดคล้องกับ โครงร่างหลักสูตร กล่าวคือ สิ่งที่จะเรียนในรายวิชานั้น จุดประสงค์ของการเรียนรายวิชานั้น จะต้องสอดคล้องและสัมพันธ์กับ โครงร่างหลักสูตรที่กำหนดขึ้นของสถานศึกษา
- การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ นั้น สามารถนำสาระการเรียนรู้ในมาตรฐานช่วงชั้น มาสร้างเป็นหน่วยการเรียนรู้เลขก็ได้ หรือ โดยใช้ **ฐานความคิดเป็นกรอบในการออกแบบ** เช่น การใช้สาระเป็นฐานความคิด หรือทักษะการคิด ชิ้นงาน กิจกรรม ตลอดจนชุมชนเป็นฐานความคิด เป็นต้น

- **ระบบการศึกษา** มี 3 รูปแบบ
  - การศึกษาในระบบ
  - การศึกษานอกระบบ
  - การศึกษาตามอัธยาศัย /ตามธรรมชาติ
- การศึกษาภาคบังคับ (9 ปี) / การศึกษาขั้นพื้นฐาน (12 ปี) / การอุดมศึกษา

การพัฒนาและการวางแผนรายวิชา และหน่วยการเรียนรู้

รูปแบบการศึกษา

ธรรมชาติของหลักสูตรกลุ่มวิชาต่าง ๆ

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

ลักษณะ / รูปแบบหลักสูตร

รูปแบบหลักสูตรทางเลือกของสถานศึกษา

- Subject – Centered Design
- Learner – Centered Design
- Problem – Centered Design
- Vocational Design
- Written Curriculum
- Recommended Curriculum
- Taught Curriculum etc.

Alternative Schools :

- Home School
- Corner School
- Charter School
- Accelerated School
- Star School
- Magnet School
- Community College , etc.

- หลักสูตรตามมาตรฐาน
- หลักสูตรแกน
- หลักสูตร โมดูล
- ตรงตามสภาพจริง
- ปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ
- หลักสูตรยืดหยุ่น
- หลักสูตรบูรณาการ
- หลักสูตรที่จัดให้กับเด็กที่มีลักษณะเฉพาะ (กลุ่มเสี่ยง)

- **หลักสูตรสถานศึกษา** ประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติมเป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนและกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญของการจัดหลักสูตรสถานศึกษา
- **หลักการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา**
  1. กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย มาตรฐานแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ และการติดตามผล
  2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
    - 2.1) การกำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/ภาคโดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
    - 2.2) กำหนดเวลาและ/หรือจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายภาค/ปี
    - 2.3) จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยนำข้อ 2.1) และ 2.2) มาพิจารณา
    - 2.4) จัดทำออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะมีลักษณะที่บูรณาการภายในและระหว่างสาระการเรียนรู้ และการออกแบบหน่วยการเรียนรู้สามารถใช้ฐานความคิดต่าง ๆ เป็นกรอบในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ได้
    - 2.5) จัดทำแผนหน่วยการเรียนรู้

1. **ปรัชญา** เป้าหมาย เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนในกลุ่มวิชานั้น
2. **การจัด Content organization**
  - **ขอบข่าย (scope)**
    - ความรู้ ทักษะ แนวคิด เจตคติ ค่านิยม จริยธรรมที่สำคัญ รวมถึงเนื้อหาสาระความรู้ใหม่ ๆ ที่มีได้อยู่ในหลักสูตรปกติ
    - ความกว้าง ลึก ของทักษะ แนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิชานั้น
  - ลำดับการเรียนรู้ (sequence)
    - ชั้นการเรียนรู้ที่เป็นไปตามวัย วุฒิภาวะของผู้เรียน และการสังสมประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
    - เกณฑ์การจัดลำดับการเรียนรู้ ซึ่งแตกต่างกันไปตามธรรมชาติของแต่ละกลุ่มวิชา เช่น จากง่ายไปยาก จากรูปธรรมไปนามธรรม ใช้ลำดับกาลเวลาจากใกล้ไปไกลตัว เป็นต้น
  - **บูรณาการ (integration)** เนื่องจากอาจมีบางส่วนที่คล้ายคลึงกัน สามารถถ่ายโอนกันมาใช้ร่วมกันได้
  - **การเชื่อมโยงสัมพันธ์ (articulation)** เป็นการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้แล้วกับสิ่งที่เรียนรู้ใหม่เข้าด้วยกัน และเชื่อมโยงสถานการณ์ เหตุการณ์และสิ่งที่เป็นจริงอยู่ในสังคม
  - **ความสมดุล (balance)**
3. **การจัดโครงสร้างหลักสูตร (Curriculum Framework)** โดยโครงสร้างหลักสูตรจะสะท้อนให้เห็นขอบข่ายและลำดับการเรียนรู้กลุ่มวิชานั้น ๆ
  - ลักษณะของโครงสร้างหลักสูตร มีหลายลักษณะ ได้แก่ โครงร่างหลักสูตรที่จัดทำเป็นรายวิชา โครงร่างหลักสูตรที่กำหนดแต่จุดประสงค์หรือผลการเรียนรู้ โครงร่างหลักสูตรที่กำหนดในรูปแบบของประเด็นคำถาม หรือ โครงร่างหลักสูตรที่กำหนดเป็นตารางกริด (matrix)
  - ตัวอย่างการจัด โครงร่างหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เช่น
    - รายวิชาพื้นฐานปกติ (รายวิชาบังคับ)
    - รายวิชาพื้นฐานปกติ
    - รายวิชาพื้นฐานเข้มข้น (Honor Course)
    - รายวิชาเพิ่มเติม (รายวิชาเลือก)
      - รายวิชา AP Course (รายวิชาที่เป็นพื้นฐานในการเรียนต่อในคณะต่าง ๆ)
      - รายวิชา IB Course (รายวิชาในมหาวิทยาลัย แต่นำมาเรียนในระดับมัธยม)

คำอธิบายแผนผังแนวคิด 2

เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

ระบบการศึกษาเป็นการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของการศึกษาในเรื่องของระดับการศึกษา รูปแบบการศึกษา และประเภทของการศึกษา ซึ่งพบว่า การจัดการศึกษาสามารถดำเนินการได้ 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ปัจจุบันประเทศไทยได้จัดการศึกษาตามมาตรฐาน โดยมีการกำหนดหลักสูตรแกนกลางขึ้น สถานศึกษาถือว่าเป็นชุมชนของการแสวงหาความรู้ สถานศึกษาจึงต้องมีหลักสูตรของตนเอง คือ หลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติมเป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนและกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในหลักสูตรแกนกลางซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญของการจัด/พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และสิ่งที่เป็นจุดเด่นของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามมาตรฐาน ก็คือ การกำหนดความคาดหวังหรือจุดประสงค์เป็นเป้าหมายปลายทางที่ต้องการให้ผู้เรียนไปถึง และการกำหนดสาระการเรียนรู้หรือหน่วยการเรียนรู้ว่าจะให้ผู้เรียนเรียนอะไร โดยทั่วไปการศึกษาตามมาตรฐานจะให้ความสำคัญกับการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนแต่ละชั้นปีที่สอดคล้องกับมาตรฐานก่อน แล้วจึงออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์มากกว่าที่จะเน้นเนื้อหาความรู้หรือตั้งต้นที่เนื้อหาวิชาที่จะเรียนดังที่ขอบปฏิบัติกันในการทำหลักสูตรแบบเดิม หากลำดับการกำหนดจุดประสงค์หรือความคาดหวังในการพัฒนาหลักสูตรตามมาตรฐานจะลำดับได้ ดังนี้คือ มาตรฐานกลางของประเทศ / มาตรฐานหลักสูตรกลุ่มวิชา / มาตรฐานช่วงชั้น / ความคาดหวัง ผลการเรียนรู้ - จุดประสงค์แต่ละชั้นปี / ผลการเรียนรู้ - จุดประสงค์ระดับรายวิชา / ผลการเรียนรู้ - จุดประสงค์ระดับหน่วยการเรียนรู้ / ผลการเรียนรู้ - จุดประสงค์ระดับแผนการสอน สำหรับในส่วนของเนื้อหาสาระที่จะเรียนนั้นจะให้ความสำคัญกับการสร้างหน่วยการเรียนรู้ที่มีชีวิต มีความหมายต่อผู้เรียน ใกล้เคียงกับชีวิตจริงของผู้เรียนและสามารถเปลี่ยนแปลงในแต่ละปีได้ สภาพสังคมเหตุการณ์ปัจจุบันที่กำลังเกิดขึ้น หรือฐานความคิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะการใช้สาระเป็นฐานความคิด หรือทักษะการคิด กระบวนการในการแก้ปัญหา ชิ้นงาน กิจกรรม ตลอดจนชุมชนเป็นฐานความคิด เป็นต้น สามารถนำมาใช้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น ดังนั้น หน่วยการเรียนรู้จึงต้องมีความทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งผู้เรียนแต่ละพื้นที่อาจเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้ แต่สามารถบรรลุมาตรฐานช่วงชั้น สาระการเรียนรู้ในมาตรฐานช่วงชั้นอย่างเดียวกันได้

นอกจากนี้รูปแบบหรือลักษณะหลักสูตรที่สถานศึกษาจะจัดหรือพัฒนาขึ้นนั้นมีหลายรูปแบบซึ่งขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย ความต้องการ และความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น แต่รูปแบบหลักสูตรที่ถือว่ากำลังมาแรงและเป็นที่ยอมรับในขณะนี้ คือ รูปแบบหลักสูตรทางเลือก ซึ่งอาจจะเป็นหลักสูตรตามมาตรฐาน หลักสูตรแกน หลักสูตรโมดูล หลักสูตรยืดหยุ่น หลักสูตรบูรณาการ หรือหลักสูตรที่จัดให้กับเด็กที่มีลักษณะเฉพาะ (กลุ่มเสี่ยง) และสำหรับตัวอย่างของโรงเรียนทางเลือก ได้แก่ Home School , Corner School , Charter School , Accelerated School , Star School , Magnet School , Community College เป็นต้น

@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@